

Mathilde Janssen, Nicoline van der Sijs, Fieke Van der Gucht & Johan De Caluwe. (2017). *Atlas van de Nederlandse taal* – Editie Nederland. Houten: Lannoo. Isbn 978 94 014 4205 3, € 39,99, 272 blz.

Atlas of heerlijk leesboek

De *Atlas van de Nederlandse taal* oogt als echt salontafelboek. Door de afmeting – denk *Bosatlas* – en de prachtige illustraties van Steven Theunis en Stijn Fabri nodigt het boek uit om opgepakt en doorgebladerd te worden. En dan blijft het oog al snel hangen aan de boeiende teksten. De *Atlas* blijkt dan ook een heerlijk leesboek te zijn. Tal van vragen over onze taal komen aan bod, zoals: Hoeveel woorden telt het Nederlands? Hoe burgeren vreemde woorden in in de Nederlandse taal? Praten mannen en ouderen anders dan vrouwen en jongeren? Waarom versta je Frans beter dan Fins? Wie spreekt waar en wanneer Fries?

De insteek bij de vele taalkwesties is die van prettige verwondering: zo nemen de auteurs in het hoofdstuk over sms-taal niet a priori stelling over de vraag of we hier nu te maken hebben met taalverloedering of taalverrijking. En in het hoofdstuk over spelfouten wordt uitgelegd waarom ze eigenlijk ontstaan. Deze frisse aanpak hangt natuurlijk samen met het doel van het boek: de Nederlandse taal in een historisch perspectief plaatsen, waarbij zowel verleden, heden als toekomst aan bod komen. Er zijn dus hoofdstukken gewijd aan de ontstaansgeschiedenis van de standaardtaal, de historie van carnavalsnamen voor woonplaatsen en de vraag of onze taal nog wel toekomst heeft in een globaliserende wereld.

Is het dan nog wel een atlas? We verwachten immers kaarten, grafieken, tabellen, lijstjes. Jazeker! In de vele fraai geïllustreerde kaders vinden we een baai-

erd aan boeiende weetjes. Wist u bijvoorbeeld dat Cees Nooteboom de meest vertaalde Nederlandse auteur is en Hugo Claus de Vlaamse lijst aanvoert? Of dat viooltjes in het Afrikaans *gesiggies* worden genoemd? Dat de Chinese familienaam Li wereldwijd de meest voorkomende achternaam is? Dat uit de zogenoemde fudge-test voor neologismen blijkt dat het woord *tijgermoeder* waarschijnlijk geen blijvertje is? Dat *applaudisseren* in veel lijstjes van meeste fout gespelde woorden voorkomt? Of dat we met het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* het grootste woordenboek ter wereld in onze handen hebben?!

Uit bovengenoemde voorbeelden mag al wel blijken dat deze atlas net als elke rechtgeaarde aardrijkskundige soortgenoot nogal eens een blik over de landsgrenzen werpt. Het Nederlands is dan ook al langere tijd een pluricentrische taal, die niet langer alleen de Randstad als centrum heeft. Nederlands-Nederlands en Nederlands-Belgisch zijn gelijkwaardig, en het zal misschien mede de samenwerking met de Vlamingen zijn die de blik ook sterk op meertaligheid richt. Want naast deze Nederlandse ‘patateditie’ is er ook een Vlaamse ‘frieteditie’ uitgekomen, die net andere accenten legt. Dat doet recht aan de twee taalgebieden, maar gelukkig is er in ‘onze’ Hollandse editie ruim aandacht voor het Vlaams, waardoor we misschien aan deze zijde eens werk kunnen maken van het importeren van prachtige woorden als *confituur* (jam), *fluisterasfalt* (zoab) of *vijgen na Pasen* (mosterd na de

maaltijd). Ook is er plek ingeruimd voor de taal van nieuwe Nederlanders en de vraag of het Nederlands moeilijk is om te leren.

Is dit boek ook een aanwinst voor de docent? Ik zou graag tweemaal ‘ja’ willen zeggen. Ik heb in de atlas alleen nog maar gebladerd en te hooi en te gras het een en ander gelezen. Maar hierna volgen nog weken leesplezier waarin ik mijn kennis als neerlandica kan opfrissen en uitbreiden. Dat komt in elk geval docenten Nederlands goed van pas; die moeten zich in de leergangen vaak redden met nogal bloedeloze stukjes theorie, die weinig diepgang bieden. Daarnaast borrelden bij het bladeren en lezen spontaan prikkelende lesideeën op. Een onderzoekje naar de betekenis van familienamen in de klas bijvoorbeeld, of stof om eens gedegen met leerlingen te discussiëren over ‘plat praten’. Of een schrijfopdracht bij ‘Tip 6’ voor taalgebruik door politici: ‘Hou het niet helder!’ Uiteraard gevolgd door een les over de 12 tips voor helder taalgebruik. Het bedenken van een werkwoordtrein, omdat het Nederlands de taal is waarin je de meeste werkwoorden aan elkaar kunt plakken. Het eerdergenoemde hoofdstuk over de dt-fouten biedt stof voor een sectievergadering: is het wel zo eerlijk om in een examensetting leerlingen fouten tegen de werkwoordspelling streng aan te rekenen als we weten dat juist door tijdsdruk ons overbelaste werkgeheugen het ons belet de regel goed toe te passen? Ook nog eens stof tot nadenken dus in dit fijne boek! CR ■